

Розпочав це все чоловік із Хроніки — усенеобізнаний на свій педантичний і похмурий, вивищений над усім і стародумчий лад. Сайм називав його Старим Бідаком.

Він не був для Джулії цілковитим незнайомцем. Худліт, Хроніки й Дослідження мали спільний другий прийом їжі о тринадцятій, тож усі знали одне одного в обличчя. Та дотепер він був просто Старим Бідаком: мав такий вигляд, мовби проковтнув муху, і кашляв частіше, ніж говорив. По правді його звали товаришем Смітом, хоча «товариш» йому чомусь геть не пасував. Та, звісно, якщо називати когось «товаришем» видається безглуздом, краще про нього взагалі не говорити.

Був він худорлявим і дуже білявим. Привабливим — чи то міг би бути, якби не завше кислий вираз. Він ніколи не всміхався, хіба що фальшивим посміхом партійного благочестя. Одного разу Джулія зробила помилку, всміхнувшись йому, й отримала у відповідь погляд, від якого могло скиснути молоко. Кажали, він бездоганно виконував свою роботу, та не міг отримати підвищення, бо батьки його були неособами. Припускали, це його засмучувало.

А проте знущання Сайма над ним були прикрими. У Міністерстві Правди Сайм працював у Хроніці, вигадуючи слова новомови. Вони мусили очищати загальну свідомість, та запам'ятати їх було тим ще гемороєм. Більшість люду в них плуталася, але Старий Бідак Сміт не міг навіть вимовити «плюсдобре» без такого вигляду, наче слово ошпарювало йому рота. Для Сайма це стало причиною ходити за ним хвостиком і вдавати найкращого друга, аби зручніше було засипати його термінами новомови й спостерігати за судомами чоловіяги. Смітові також

бракувало духу для публічних страт, тож Сайм розводився про повішення, яким був свідком, відтворюючи хрипи задушених і розповідаючи, як йому подобалися їхні викочені язики. Сміт категорично зеленішав. Саймові такий гумор був до вподоби.

Джулія говорила з чоловіком лише раз, коли вони опинилися за спільним столом у їдальні. Тоді вона ще виношувала стосовно нього надії. У Правді було дуже мало привабливих чоловіків, і Джулія подумувала виплекати закоханість у Сміта, аби перебути марудний день. Тож із більшою, аніж було виправдано, теплотою базікала про новий Трирічний План і про те, що Худліту пощастило набрати нових працівників, хвала Великому Брату, — і як там трималася Хроніка?

Замість відповісти він запитав, не дивлячись їй у вічі:

— То ти працюєш над однією з худліт-машин?

— Я лагоджу все, що ламається, товаришу, — засміялась вона. — Не лише одну машину. Що то була б за машина, якби її доводилося лагодити цілими днями!

— Завжди бачу тебе з гайковим ключем. — Погляд його впав на червоний пасок Молодшої Ліги Антисексу в неї на поясі, а тоді хутко метнувся геть, мовби від електричного розряду. Джулія побачила, що дурний нікчема її боїться. Він гадав, що вона доповість на нього за сексозлочин — так, ніби вона могла бачити, яка скверна вариться у нього в голові!

Що ж, після цього вже не надто був сенс. Вони доїдали в тиші.

Усе змінилось того ранку, коли в Худліті був О'Браєн — вбогого квітневого ранку з лихими вітрами, коли весь Лондон торохкотів, стогнав і немов згинався до землі. У присутності О'Браєна Худліт перетворювався на божевільню — усі хизувалися своєю важкою працею, — однак робота Джулії вичерпалася. Весь ранок вона пробула на містках, марно чекаючи на жовті прапорці, що означали б чиюсь потребу в ремонті. Зазвичай ті прапорці виринали, мов бур'яни, і Джулія цілий день бігала туди-сюди під повторюване: «Товаришко, тут торохкотить... О, зараз уже ні. Можете про всяк випадок перевірити?». Більшість запитів

на обслуговування була лише приводом вислизнути на розмову і джин, і Джулія завжди відігравала свою роль, вимикаючи машину і вдаючи, ніби полює за джерелом примарної проблеми.

Сьогодні нічого не торохкотіло. Надто вже всі боялися, що О'Браєн визнає їх саботажниками. Джулія весь ранок ходила містками, прагнучи важкої роботи, але знаючи: їй бракує лише сигарети, щоб видатися злочинно ледачою.

Худліт — то був величезний заводський цех без вікон, що розкинувся на перших двох підвальних поверхах Міністерства Правди. Головувала тут сюжетна машинерія — вісім гігантських машин, схожих на прості блискучі металеві коробки. Їхні нутроці склалися із запаморочливої безлічі сенсорів і шестерень. Тільки Джулія та її колега Ессі вміли залізати всередину так, щоб нічого не пошкодити. Центральним механізмом був калейдоскоп. Той мав шістнадцять пар клешень, що обирали й переносили сюжетні елементи; сотні металевих деталей набору, які хапались і відкидались, доки не знаходилася припасована група. Ця успішна послідовність збиралася — знову ж таки, машинами — на намагніченій пластинці. Пластинка занурювалась у тацю з чорнилом, тоді оберталась на шарнірах і притискалась до рулону паперу. Віддрукований аркуш паперу відрізався. Головний технолог його діставав.

У результаті утворювалась сітчаста роздруківка, жартівливо названа «карткою для бінго», що кодифікувала елементи історії: жанр, головних героїв, основні сцени. Чоловік із Перепису якось спробував пояснити Джулії, як ті тлумачилися, але марно. Навіть після п'яти років у цеху вони були їй не зрозуміліші за східазійське піктографічне письмо.

Зараз же вона спостерігала, як головний технолог вихопив нову роздруківку з рулону й помахав нею, щоб висохло чорнило. Вдовольнившись, згорнув її, вставив у зелений циліндр, а той запхнув у пневматичну трубку. Зі своєї спостережної точки нагорі Джулія могла бачити, як циліндр пролетів переплетенням напівпрозорих пластикових шлангів на підлозі й плюснувся в кошик із південного боку приміщення. Там розташовувався

Перепис, де чоловіки й жінки сиділи довгими рядами, бурмочучи у мовописці й перетворюючи картки для бінго на романи й оповідання. Однак на тій стадії машини вже не були потрібні, тож цікавість Джулії вичерпувалася.

Її безперестану зачаровувала сюжетна машинерія, те, як вона працювала і як хибувала. Вона знала, як опрацьовувалися чорнила, і любила пояснювати, чому синій завдав клопоту. Знала, як утримувався нерухомо папір і що могло змусити його зібгатися жужмом чи зім'ятися. Була нестерпно свідомою того, коли запчастину невдовзі доведеться міняти, і вміла подати замовлення так, щоб Комітет Засобів Виробництва його не відхилив. Однак про кінцевий результат у вигляді книжок Джулія знала мало, а переймалася ним іще менше.

Якось хлопак із Перепису сказав їй, що в нього те саме, хоча колись він був ненажерливим читачем. «Кажуть, якщо любиш сосиски, не варто бачити, як їх готують. Після цього стає огидно. Отак і в мене з книжками». Для Джулії це твердження не стосувалося сосисок. Вона робила й їла сосиски не замислюючись. Якось навіть з'їла сиру, побившись об заклад. Однак твердження було справедливим для «Перемоги Революції: Все для Великого Брата» або «Військової медсестри VII: Ларісси».

Подумавши про це, Джулія усвідомила, що, знудившись, почала спостерігати за О'Браєном. Він простував цехом, виголошуючи імпровізовані промови, ставлячи запитання й добродушно всім усміхаючись. На віддалених від нього ділянках працівники низько похиляли голови й зберігали незворушні обличчя. Якнайстаранніше займалися машинною імітацією, що в багатьох випадках вражала якістю. Утім ближче до О'Браєна всі обличчя розвертались до нього, мов квіти до сонця, пожвавлені сором'язливою надією. Декілька людей, відкликаних лестощами зі своїх робочих місць, з'юрмились навколо нього, захоплено дослухаючись до його слів. Звісно ж, теревені з членом Внутрішньої Партії завжди отримували пріоритет над роботою.

Згори, з містків, найбільше вражав фізичний контраст між О'Браєном і його слухачами. На О'Браєні був гагатово-чорний

комбінезон із цупкої американської бавовни, так добре припасований, що мусив шитися на замовлення. Усі решта належали до Зовнішньої Партії й носили сині комбінезони з віскози — затісні або кумедно об'ємисті. Після першого ж носіння віскоза розтягувалася на колінах, а після двадцяти ті товстішали від штопання. Фарба вимивалась під час прання, тож кожен комбінезон був трохи інакшого блакитного відтінку і плямистий там, де колір зійшов нерівно. О'Браєн був високим і мав міцну статуру, люди з Худліту ж були або болісно сухорлявими, або пузатими. Вони горбилися від постійної підлабузницької покірності, О'Браєн же був випростаним і міцним, як бик. Можна було уявити його великі долоні пошрамованими на кісточках, а кирпатий ніс зламанним, хоч насправді він був бездоганним. І ще ця його чарівність: О'Браєн до кожного чоловіка ставився, мов до близького друга, а кожному дівчину змушував почуватися так, наче вона йому сподобалася. Пил в очі, звісно, однак його не можна було не любити.

Він нагадав Джулії побачену колись рухому картину, де чоловік із Внутрішньої Партії застряг у Другому Сільськогосподарському Районі й зрештою врятував збір врожаю. Лише він міг зрозуміти, що кукурудзі шкодила крихітна комаха, яка пожирала її зсередини. І це завдяки його вищому інтелекту, який символізували охайні окуляри на кінчику носа. Утім коли настав час жнив, він склав ці окуляри й поклав у кишеню, і його груба сила чудувала селян. Дівчата зітхали за ним, а робітники вибухали реготом від його приземлених жартів. О'Браєн був саме таким, аж до окулярів у золотій оправі та зітхання дівчат. Навіть зараз Маргарет із гуртожитку Джулії матеріалізувалася коло нього біля Мащини 4, сміючись зі слів О'Браєна: щоки рожеві, одна рука запущена у волосся піщаного кольору. Маргарет навіть не працювала в Худліті й не мала правдоподібних причин тут бути. А за нею бовваніли Сайм і Емплфорт, що працювали з нею на десятому поверсі. Напевно, усіх трьох попередили про присутність О'Браєна, тож вони прибігли сюди.

Джулія роздратовано відвернулася: це вона мусила б теревенити з О'Браєном — не з любові до його блакитних очей, а щоб